

Historia

Imatran alueella on ollut asutusta kivikaudesta alkaen ja alueelta löytyy useita kivikautisia asuinpaikkoja. Ensimmäinen maininta Imatrasta on vuodelta 1541 veroluetteloista, joissa mainitaan Vuoksen lohenkalastus ja siitä kerätyt verot. Pysyvämpää asutusta Imatran seudulla on ollut jo 1500-luvulla ja kaikki Imatran alueen nykyiset kylät mainitaan 1600-luvun alussa alueelta tehdyissä kyläluetteloissa. Vuoksen rannoilla harjoitettiin tuolloin lähinnä kaskiviljelyä ja kalastusta.

Suomen vanhin matkailunähtävyys

Imatrankoski on Suomen vanhin matkailunähtävyys. Imatran matkailuhistorian voidaan sanoa alkaneen vuonna 1772, jolloin Venäjän keisarinna Katariina Suuri vieraili Imatralla koskea ihailmassa. Matkailu Imatralle oli suurimmillaan 1800-luvun loppupuolella ja 1900-luvun alussa, jolloin varsinkin rikkaat pietarilaiset matkustivat ahkerasti Imatralle. Pietarista oli matkaa Suomen rajalle vain nelisenkymmentä kilometriä eivätkä rajamuodollisuudet rajoittaneet matkustamista, koska Suomen suuriruhtinaskunta oli tuolloin autonominen osa Venäjää. Jo tuolloin pietarilaiset harrastivat myös ostosmatkailua Suomen puolelle. Täällä tiet ja muutkin palvelut olivat paremmassa kunnossa kuin Venäjällä ja Suomi oli huomattavasti lähempänä kuin Keski- ja Etelä-Eurooppa. Rautatien tulo Imatralle vuonna 1892 lyhensi matka-aikaa Pietarista puoleen. Vuonna 1903 valmistui uusi Valtionhotelli kosken rannalle ja matkailijoiden määrä olikin suurimmillaan ennen ensimmäistä maailmansotaa. Sota sulki rajan Venäjälle mutta suomalaiset löysivät Imatrankosken jälleen 20-luvulla, jolloin matkailijoiden määrät taas kasvoivat. Imatrankosken patoamisen jälkeen 1929 koski on kohissut vain järjestelyissä koskinäytöksissä, joita on nykyisinkin kesäisin lähes joka päivä.

Teollistuminen

Imatran alueen teollistuminen alkoi 1880-luvulla, jolloin Tornator Oy perusti Tainionkoskelle puuhiomon, paperitehtaan ja lankarullatehtaan. Imatran Voimalaitoksen valmistumisen jälkeen vuonna 1929 Imatran seudulle perustettiin useita uusia teollisuuslaitoksia, puunjalostusteollisuuden lisäksi metalliteollisuutta mm. Imatran Rautatehdas 1936. Enso-Gutzeit Oy:n Kaukopään tehdas valmistui 1935.

Kauppalan perustaminen

Imatran kauppalan perustettiin toisen maailman sodan jälkeen vuonna 1948 kolmen teollisuustaajaman ympärille, jotka olivat aikaisemmin kuuluneet Ruokolahteen, Joutsenoon ja Jääskeen. Suurin osa Jääsken pitäjää jäi rajan toiselle puolelle, myös silloinen Enson taajama, nykyinen Svetogorskin kaupunki, jossa oli mm. suuri

puunjalostustehdas. Tehdas on edelleen toiminnassa ja siellä toimivat ruotsalainen SCA ja yhdysvaltalainen International Paper. Imatrasta tuli kaupunki vuonna 1971. Imatra on vuosien kuluessa kasvanut hajanaisesta kolmen keskustan kauppalasta vireäksi kaupungiksi.

Asutus Imatralla ennen 1600-lukua

Imatralla olevasta asutuksesta ei ole säilynyt kovin paljon tietoa ennen 1500-luvun veroluetteloita. Vuoksen ja Imatrankosken synty sekä Etelä-Saimaan kivikautinen kehitys kietoutuvat läheisesti toisiinsa. Imatralla on ollut todistettavasti asutusta kivikaudella n. 5000–6000 vuotta sitten, jolloin Saimaan vedet murtautuivat voimalla kohti Laatokkaa muodostaen uuden lasku-uoman, Vuoksen. Saimaan vedenpinta laski, joten aikaisemmin rannoilla ollut asutus siirtyi kauemmas rannalta. Varhaisimmat kivikautiset löydöt Imatran seudulla ajoittuvat juuri tuohon aikaan eli n. 4000–3500 eKr. Seudulla on kuitenkin asuttu jo tuota ennen, lähistöltä on löytynyt paljon vanhempiakin asuinpaikkoja ja myös maailman vanhimman verkon löytöpaikka Antrea on aivan lähellä, nyt vain rajan toisella puolella, Venäjällä.

Varhaisimmat löytöpaikat

Varhaisimmat löytöpaikat ovat Lammassaarella, jossa on kaksi eri asuinpaikkaa. Toisesta on löytynyt saviastioiden paloja, sekä toiselta paikalta teräviä kivilastuja, iskoksia, joita syntyy tehtäessä kiviesineitä. Asuinpaikat sijaitsevat Vuoksen suulla. Toinen asuinpaikka on ollut käytössä Vuoksen puhkeamisen aikoihin ja toinen sen jälkeen, koska se on korkeammalla kuin Saimaan korkein tulvahuippu. Saman alueen läheisyydessä sijaitsee myös Lempeenlietteen asuinpaikka, josta on löytynyt mmuun muassa piistä tehty kaavin. Lähellä olevassa Haapasaarella on myös kivikautinen asuinpaikka.

Immolanjärven Ukonniemen asuinpaikka on poikkeuksellinen kivikautiseksi, koska se sijaitsee korkealla kallionniemellä järven rannalla. Paikalta on löytynyt arkiseen elämään liittyvää materiaalia, saviastianpalasia, iskoksia, palaneita luita sekä kivinen kourutaltta ja kaapimia, joita käytettiin esimerkiksi nahkojen muokkaamiseen. Ukonniemen asutus ajoittuu samaan kampakeraamiseen kauteen n. 6000 vuotta sitten kuin muutkin Imatran alueen löydöt. Nykyisen Vuoksenniskan alueelta on tehty myös muutamia yksittäisiä löytöjä, jotka nekin kertovat varhaisimmasta asutuksesta tuolla seudulla. Ensimmäiset asukkaat ovat tulleet kalastuksen ja peuranpyynnin perässä ja pikkuhiljaa asettuneet asumaan pysyvämminkin. Löytyneissä esineissä on osassa käytetty piitä, joka on ollut tuontitavaraa Suomeen. Sitä on tuotu Itä-Suomeen Länsi- ja Luoteis-Venäjältä.

Imatran lähialueilla on myös muita kivikautisia asuinpaikkoja, joista osa on löytynyt vasta hiljattain. Saimaan rannoilla on kalliomaalauksia, jotka nekin kertovat että alueella on ollut jonkinlaista asutusta jo kivikaudella. Varhaisimmat asukkaat harjoittivat kalastuksen ja peuranpyynnin ohella linnustusta sekä hylkeenpyyntiä.

Asutus rautakaudelta 1500-luvulle

Rautakauden aikaisesta asutuksesta (n. 500 eKr.–1300 jKr.) Imatran seudulla ei ole paljonkaan tietoa. Vuonna 1916 löytyi Tainionkoskelta nykyisen Tainionkosken koulun alueelta pyöreä kupurasolki, niin sanottu Imatra-solki, joka on ajoitettu pronssikaudelle noin 1000-luvulle. Solki on ainoa rautakautinen löytö Imatran alueelta. Tosin on erittäin todennäköistä että Etelä-Karjalan kautta on kulkenut rauta-aikana varsinkin 1000-luvulta alkaen useita kauppareittejä itään.

Pähkinäsaaren rauhassa 1323 Imatran seutu jäi muun läntisen Karjalan kanssa Ruotsin vallan alaisuuteen. Ensimmäiset maininnat Imatrasta ovat vuoden 1541 veroluetteloissa, joissa mainitaan lohenkalastuksesta perityt verot. Maininnat löytyvät myös vuosilta 1557 ja 1558. Täyssinän rauhan 1595 rajakartan kopiosta on piirros Vuoksen saarella olevasta linnasta ja sen viereen on kirjoitettu: " Bullerborg Vuoksessa, saari, jossa ryssä sai suuren joukon Jääsken asukkaita vangiksi 1591." Kustaa Vaasan kirjeissä on myös mainintoja tuosta Vuoksessa olevasta linnoituksesta jo huomattavasti aikaisemmin mm. 1548 ja 1555.

Pysyvän asutuksen muodostuminen

Kalastuksen myötä on seudulle muodostunut pysyvää asutusta ja sen myötä myös maanviljelystä. Joutsenon seudulta on 1400-luvulta mainintoja kaskiviljelystä ja sitä lienee myös harjoitetun Imatran seudulla. Vuoden 1557 veroluetteloissa on mainittu jo suuri osa Imatran seudun kylistä ja 1618 luetteloista löytyvät kaikki kylät lukuun ottamatta Imatraa eli Kruununpuistoa. Pysyvä asutus on siten muodostunut viimeistään 1500-luvun aikana ja sen jälkeen vakiintunut ja pysynyt samana näihin päiviin saakka.

Imatrankoskesta

Imatrankoski on Suomen merkittävin koski ja sen nimen voi löytää Suomen kansan vanhoista runoista kuin eri puolilta maata kootuista sanontatavoista. Nämä on kuitenkin merkitty muistiin vasta 1800-luvulla, joten ei voida tietää onko koski ollut tunnettu jo esihistoriallisella ajalla. Imatra-sanaan on myös liitetty erilaisia tulkintoja, joista yhden mukaan se olisi saamelaisperäinen "Imandra". Tämän teorian mukaan kosken synnyn aikoihin noin 6000 vuotta sitten alueella ollut asutus olisi ollut saamelaista, mutta se ei ole saanut nimistöntutkijoita vakuuttuneiksi. Toisten teorioiden mukaan asutus olisi jo tuolloin ollut suomalais-ugrilaista.

Lisätietoja:

Lisää tietoa esihistoriallisesta asutuksesta [Etelä-Karjalan museon](#) sivuilta sekä [Suomen Museoviraston](#) sivuilta, joilta löytyy muun muassa Kansallismuseon sivut.

Lisäksi lähteenä käytetty: Imatran kirja, toim. Anu Talka, Jyväskylä 1997.

